

LAKIALOITE 156/1999 vp

Laki sosiaalihuoltolain 27 b §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan kunnan kanssa omaishoitosopimuksen tehneiden, sitovaa hoitotyötä tekevien omaishoitajien lakisääteisen vapaapäiväoikeuden lisäämistä nykyisestä yhdestä

päivästä kuukaudessa yhteen viikottaiseen vapaapäivään. Vapaapäivän aikana omaisen hoito laitoksessa tai kotona tulee järjestää maksutta.

PERUSTELUT

Suomessa on yli 300 000 omaishoitajaa. Vain 20 000:lle heistä maksetaan lakisääteistä omaishoitajan tukea. Kunnilla on erilaisia käytäntöjä omaishoitopalkkion suuruuden, sen myöntämisen ja tukipalvelujen suhteen. Sosiaalihuoltolaki on taannut vuoden 1998 alusta omaishoitajille lakisääteisen oikeuden yhteen vapaapäivään kuukaudessa, mikäli kunnan kanssa sopimuksen tehnyt omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin ollut sidottu hoitotyöhön ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Asetuksen suositukset vähintään yhdestä vapaapäivästä viikossa, yhdestä vapaasta viikonlopusta kuukaudessa sekä vuosittaisesta vähintään viikon pituisesta yhtäjaksoisesta vapaasta, toteutuvat harvoin. Yksi vapaapäivä kuukaudessa on aivan liian vähän sitovasta ja raskaasta hoitotyöstä rentoutumiseen. Lisäksi tuo yhden päivän vapaa-oikeus on voitu evätä, jos omainen on ollut esimerkiksi päiväsairaalassa hoidossa muutaman kerran kuukaudessa. Omaishoitajien tärkeälle työlle tulee osoittaa sille kuuluva arvos-

tus ja huolehtia heidän jaksamisestaan ja hyvinvoinnistaan.

Keskimäärin omaishoitaja saa korvausta tekemästään hoitotyöstä noin 1 700 markkaa kuukaudessa riippuen kuntakohtaisista päätöksistä. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän selvityksen mukaan kunnat arvioivat, että ilman omaishoitajien työtä olisi laitoshoidossa ollut koko maassa 9 900 henkilöä. Omaishoitajien työn on arvioitu säästävän yhteiskunnan kustannuksia laitoshoidon osalta noin 1,3 miljardia markkaa vuonna 1998.

Omaishoitajat kokivat ministeriön tuoreen selvityksen mukaan omaishoitoa haittaaviksi ongelmiksi hoidon raskauden, väsymyksen, haluttomuuden jättää hoidettava toisten hoitoon sekä hoitopalkkion pienuuden. Vapaan järjestämisessä on Omaishoitajien liiton mukaan ilmennyt monia ongelmia, jotka vähentävät halukkuutta vapaan käyttämiseen. Kunnat ovat mm. järjestäneet sijaishoitoa sopimattomissa paikoissa esimerkiksi niin, että nuorelle vammaiselle on tar-

jotta hoitopaikkaa vanhainkodissa tai terveyskeskuksen vuodeosastolla, missä on suuri infektiovaara. Myös kuntien erilaiset maksukäytännöt vapaapäivänä järjestettävän laitoshoidon osalta vaihtelevat. Hoitomaksu vapaan ajalta vähentää selvästi halukkuutta omaishoitajien vapaapäivien viettoon. Hoitomaksu pienentää jo ennestään vähäistä hoitopalkkiota ja perheen taloudellisia mahdollisuuksia. Oikeus vapaapäivään vesittyy hoitomaksun perimisellä, mikä vähentää vapaa-oikeuden käyttöä.

Omaishoitajien jaksamisen turvaamiseksi tulee heidän lakisääteistä oikeuttaan vapaaseen lisätä niin, että kunnan kanssa sopimuksen tehnyt, sitovaa hoitotyötä tekevä omaishoitaja on oikeutettu yhteen vapaapäivään viikossa. Vapaapäivän aikana omaisen hoito laitoksessa tai kotona tulee järjestää maksutta. Maksuttomuuden sääntämiseksi tarvitaan muutos myös lakiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sosiaalihuoltolain 27 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1109/1997, seuraavasti:

27 b §

Omaishoidon tuesta kunnan kanssa sopimuksen tehneellä henkilöllä on oikeus pitää vapaata vähintään vuorokausi sellaista kalenteriviikkoa kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Laki-

sääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää. Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta _____.

2.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (734/1992) 4 §:ään uusi 10 kohta seuraavasti:

4 §

Maksuttomat sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluista ovat maksuttomia:

10) sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 b §:n 2 momentin tarkoittama omaishoitajan vapaapäivänä hoidettavalle annettava sijaishoito.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1999

Leea Hiltunen /skl
Päivi Räsänen /skl
Ismo Seivästö /skl
Marja-Leena Kemppainen /skl
Niilo Keränen /kesk

Bjarne Kallis /skl
Seppo Kanerva /kok
Sakari Smeds /skl
Leena Rauhala /skl

